

Računalnik: (ne)pogrešljiv pripomoček v življenju – (pre)slab nadomestek življenja

Computer: (In)dispensable Tool in our Life - (Too)poor Alternative of Life

Melita Langus Peterlin

Osnovna šola Domžale, Podružnica Ihan
melita.langus-peterlin@guest.arnes.si

Povzetek

Moj prispevek je razmišljanje o tem, kar nam informatizacija šole prinaša, ni znanstveno delo o dobrih in slabih straneh, ki jih prinaša informatizacija procesov v sodobni šoli. Z informatizacijo so poti skrajšane, olajšana je izmenjava gradiv, prihranjen je čas, omogočena je večkratna uporaba in spreminjanje, prilagajanje gradiv. Hkrati pa se bojim, da s tem slabijo socialni stiki, odnosi... Jaz vsekakor vidim več koristi kot slabega. Sem tudi ena od uporabnic vseh elektronskih naprav na naši šoli in pomoč v sili (F1) za sodelavke, ki so v IKT po večini precej bolj nemočne ali mogoče bolje rečeno nesigurne... Kljub temu, da sem velika IKT zagovornica in uporabnica, imam pri informatizaciji nekaterih procesov pomisleke.

Ključne besede: e-gradiva, e-komunikacija, e-redovalnica, e-dnevnik, e-nadzor

Abstract

I'm thinking about what informatization is bringing in our school in my contribution. It isn't a scientific work about good and bad sides of informatization of processes in our school. Many paths are shortened with informatization, our time is spared, exchanging of material is eased and it can be changed, used repeatedly and in many various ways. I fear at the same time that social cohesion is getting poorer because of that. I definitely find more benefits than disadvantages, I'm also one of the users of all electronic devices in the school, when and wherever is possible. I'm also the first aid (F1) for colleagues, that are mostly much more powerless or unsure... I'm ICT defender and user, but I also concern about some processes getting electronic.

Keywords: e-material, e-communication, e-evaluation book, e-recording of pupils presence (school record book), e-control

1 Predstavitev

Šola sledi sodobni družbi, v kateri se procesi vse bolj informatizirajo. S tem je delo učitelja precej poenostavljeno. Prihranjenih nam je precej ur dela, saj si lahko poenostavimo pripravljanje na pouk, oblikovanje učnih listov, posredovanje informacij in gradiv med seboj. Gradiva lahko samo predelujemo, ni nam potrebno pisati na roke istih stvari večkrat. Komunikacija med nami učitelji je lahko zaradi elektronske pošte precej olajšana, saj si lahko gradiva posredujemo na daljavo, lahko si snamemo s spleta že pripravljena gradiva, si jih priredimo za svoje potrebe in seveda tudi sami prispevamo svoja gradiva. Na ta način se ustvarja ogromna zakladnica idej, gradiv, do katerih lahko dostopamo kjerkoli in kadarkoli.

2 Informatizacija vzgojno-izobraževalnega procesa

V učilnico lahko s pomočjo svetovnega spleta pripeljemo skoraj vse, kar potrebujemo za pouk. S projektorjem in interaktivno tablo to učencem prikažemo. Na travnik nam skoraj ni treba iti, krave si lahko pogledamo na fotografijah, šumenje vetra in petje ptic lahko poslušamo prek zvočnikov... Vidimo lahko, slišimo lahko, ne moremo pa še okušati, vonjati in otipati...

Olajšano nam je pisanje opisnih ocen, izpisovanje raznih ostalih dokumentov, diplom, potrdil, pohval...

Preko elektronske pošte lahko komuniciramo s starši, z ostalimi učitelji, izmenjujemo mnenja, gradiva, pripravljamo naloge za reševanje preko spleta, predstavljamo svoje delo, dejavnosti, v katerih sodelujejo učenci. Staršem lahko približamo bivanje učencev v šoli v naravi s sprotnim nalaganjem fotografij na spletno stran, s pisanjem vtisov o dogodkih. Tako lahko vidijo, kaj počnejo njihovi otroci, vidijo zadovoljne izraze na njihovih obrazih. Jaz vidim v tem veliko dobrega in spodbudnega.

Delo v šoli, v šoli v naravi, na dnevih dejavnosti lahko skoraj v vsakem trenutku približamo staršem. Izdelamo si arhive in gradiva uporabljamo večkrat. Monotonost učnega lista ali drugega izdelka, ki bo namenjen učencem za uporabo pri pouku, popestrimo z uporabo animacij ipd. Učne liste, predstavitve, miselne vzorce lahko med učno uro spreminjamo, dopolnjujemo ali izdelujemo glede na predloge učencev in jih tako obogatene ohranimo.

Lahko se poslužujemo pouka na daljavo, videokonferenčnih dejavnosti, izmenjave mnenj v spletnih učilnicah in forumih. Dokumente lahko s kolegi na daljavo sooblikujemo in hranimo. Pripravljamo naloge, ki jih učenci rešujejo s svojega domačega stola preko spleta in dobimo o njihovem znanju povratno informacijo. Tako učenci snov še doma utrjujejo preko računalnika. Otrokov napredek (ali svoj) spremljamo s pomočjo listovnika. Prednosti je veliko. Tehnologijo, ki nam je na voljo, je namreč potrebno izkoristiti.

Seveda se vmes z računalnikom tudi skregamo, saj nas noče ubogati in narediti česa tako kot smo se mi odločili. Včasih je potrebnega precej "prepričevanja" oz. naše vztrajnosti, da dokumente uredimo kot želimo mi, ne kot nam vsiljuje elektronski (ne)prijatelj ali pomočnik. Takrat se z njim tudi glasno pogovarjamo ali celo skregamo. Tako vsaj ne pozabimo na glasno verbalno komunikacijo, ne samo na komunikacijo s tipkanjem prstov.

Z uporabo IKT nam je vse oddaljeno mnogo bližje.

Kljub naštetim prednostim se bojim, da od sebe oddaljujemo tisto, kar nam je bilo nekoč blizu. Naše prijatelje, skupne izkušnje pri odkrivanju, tudi praske, ki smo jih pri tem dobili. No, zaradi pošiljanja kratkih sporočil lahko boli palec...

3 Učitelji v koraku s časom

Vse, kar je IKT, jaz že od nekdaj uporabljam z veseljem, saj mi je v veliko pomoč. Olajšana in poenostavljena je priprava na pouk, delo med poukom, po pouku. Računalnik je moj veliki uporabni pomočnik in orodje za olajšanje dela....

Ker se mi zdi potrebno vse dobro in uporabno deliti z drugimi oz. drugim, sem uvajala v delo z računalnikom precej učiteljic ali vzgojiteljic na raznih seminarjih ali tečajih.

Večkrat se spomnim izjav udeleženk tečajev, kako je računalnik naredil nekaj po svoje, pa sploh ne vejo, kako... Izjave so vedno enake: Jaz nisem nič naredila, kar nekaj se je pojavilo ali izbrisalo... Porabi se precej energije, da se nekomu dopove, da je on/ona tisti, ki upravlja stroj in da mu on/ona daje ukaze in ne obratno, saj računalnik naredi samo tisto, kar se mu ukaže.

Vseeno se sprašujem, če pri vpeljevanju IKT v vzgojo in izobraževanje ne pretiravamo, ali s tem res koristimo, ali delamo mogoče že več škode kot koristi...

Res je, moramo v korak s časom, drugače bo nas učitelje povozil čas s svojo tehnologijo. Navdušena sem nad možnostjo uporabe računalnika, svetovnega spleta, projektorja, i-table v učilnici. Tako mi je v vsakem trenutku omogočen dostop do informacij na spletu. Pri tem je zelo dobrodošel gumbek freeze, da učenci vidijo le tisto, kar želim. V vsakem trenutku lahko najdem fotografijo, ki je nisem vnaprej pripravila, čeprav bi jo morala ali pa pokažem učencem predmete, na katere je nanesel pogovor nenačrtovano...

Učenci, še posebej starejši, so s svojim znanjem in uporabo IKT prehiteli že precej učiteljev.

Vsakič se razveselim, ko ugotovim, da me moji tretješolci še niso prekosili. Še bolj pa sem vesela, ko ugotavljam, da svojemu sinu devetošolcu lahko (zaenkrat še) uspešno omejujem in kontroliram uporabo računalnika.

4 Naj bo pripomoček, ne nadomestek

Včasih imam občutek, da računalnik že vse preveč postaja nadomestek nečesa, ne več le pripomoček ali drugače: ni več le pomočnik, ampak predmet odvisnosti.

4.1 E-redovalnica

Ker sem učiteljica v prvem triletju, vsako leto pišem opisne ocene. Prvo leto sem opisne ocene pisala na roke v obrazec... Po mojem mnenju bi mi lahko pripadal dopust, da sem napisala za vseh 26 učencev ocene za šest predmetov. Svet je bil takoj lepši, ko smo si začeli pomagati z računalniškim programom za vnos ocen. Odlično!

Od tu naprej pa me malo zaskrbi... Na primer dostopanje staršev v e-redovalnico. V čem vidim problem? Kje je odgovornost otroka, kdaj bo povedal za oceno in kako bo povedal? Te strategije (spretnosti) bo izpustil, saj starši lahko skoraj v vsakem trenutku vidijo, nadzorujejo (ne)dosežke svojega otroka. Je to šola za življenje? Otroku lahko mirno preskoči fazo svoje miselne, psihične priprave svojega (za)govora. Samo počaka, da pridejo starši domov in nanj se bo vsula ploha vprašanj, očitkov, v primeru slabe ocene, seveda. V primeru dobre pa ravno tako, le očitki bodo izpuščeni... Otroku, ki staršem sam pove za svoj dober dosežek, doživi pristen odziv – veselje in navdušenje le-teh. Starši, ki dobro oceno izvejo že vnaprej, so seveda veseli, vendar v tistem trenutku njihovega otroka ni zraven. Ne morejo videti prvega izraza veselja in navdušenja na obrazu svojih staršev. Čez par ur veselje že ni več tako pristno kot v tistem trenutku, ko izveš.

Pri nas na šoli zaenkrat starši možnosti dostopa do e-redovalnice še nimajo, mogoče jo bodo dobili s septembrom. Precej učiteljev nas je proti, iz razlogov, ki sem jih navedla. Iskala sem mnenja o e-dostopanju in našla kar nekaj anket, raziskav. Dognanja govorijo tako v prid

dostopanju staršev v e-redovalnico kot proti temu. Zagovarjajo jo tako učitelji kot učenci in starši, ravno tako so proti eni, drugi in tretji. Pri tem se poleg razlogov, ki jih navajam jaz, pojavljajo tudi dodatno delo učiteljev, težave staršev, saj nimajo vsi računalnika, dostopa do spleta, potrebno se je naučiti uporabljati program itd...

Če še malo karikiram: Mama pride na govorilno uro za svojega otroka. Učiteljica je že vnesla ocene v program. Ker je "eko" učiteljica, si redovalnice ni natisnila in skuša mami povedati, kakšne so ocene njenega otroka. Malce je mogoče nerodna pri delu z računalnikom ali pa ne deluje internet kot bi moral in ta nepridiprav ji ne odpre ustrezne strani, programa, otroka... Namesto, da bi se pogovarjala z mamo o njenem otroku, se trudi odpreti podatke o njem v računalniku... Z mamo se sicer trudi pogovarjati, vendar hkrati ves čas skuša odpreti ustrezno stran na računalniku, tako da v bistvu ne govori mami, ampak ekranu. Seveda ji ne uspe, čas, ki ga je mama imela na voljo, pa je tudi minil, saj so starši razporejeni na pet minut in naslednji že trka na vrata... Žal ta primer ni izmišljen. No, pa sem našla dober razlog za e-redovalnico, saj bo lahko mama doma pogledala, česar ji učiteljica ni mogla pokazati.

4.2 E-dnevnik

Na naši šoli e-dnevnika še nimamo, mogoče ga bomo jeseni poskusno začeli uporabljati. Vzporedno bi morali voditi tako običajnega kot elektronskega, računalnike bi potrebovali v vseh učilnicah, ravno tako dostop do spleta, kar pa je pri nas še nerealnost. Bolj problematično kot to, pa se mi zdi nekaj drugega.

Starši v vsakem trenutku vejo, ali je njihov otrok v šoli ali ne. Seveda, saj je s stališča vzgojitelja (tako starša kot učitelja) to tudi prav, otrok mora biti prisoten pri pouku. A vseeno: Mar ni bil vsak kdaj v stiski ali pa samo iz gole radovednosti preizkušal, kako izgleda izostajanje od pouka kar tako? Kdo od nas, ki smo sedaj odrasli, zreli in pametni, ni iskal svojih poti skozi življenje tudi malo drugače, ne čisto po predpisih? Ne zagovarjam "špricanja", sploh ne... Če je otrokovo vedenje problematično in znanje slabo, je vsekakor treba nadzor nad njim poostriti. Če pa ne izstopa (je "normalen"), ima pravico, da kdaj zavije po svoje... Seveda se mora sam zagovarjati pri razredniku in vleči izgovore iz pete ali iz kje drugje, zakaj ga to in to uro ali ta in ta dan ni bilo pri pouku. In potem še pri starših, kako to, da ima toliko opravičenih oz. neopravičenih izostankov. Naj najde sam razloge in izgovore za izostanke, če je tako pogumen, da si jih dovoli. Mar ni to del šole za življenje, v katerem se je še kako treba znajti? Če bo znal dobro razložiti razredniku, starši za izostanke sploh ne bodo izvedeli. Zato ne bo nič slabša osebnost, samo na življenje se bo pripravljaj, v katerem se bo hočeš nočeš moral še kako znajti.

Kadar pa je zares potreben večji, poostren nadzor so e-pripomočki zelo dobrodošli.

5 Elektronski nadzor

Danes smo starši lahko ves čas nadzorniki življenja svojih otrok. Tako kot v reklami za prenosni telefon, ki ga mamica kupi svojemu Maticu zato, da bo lahko vsak trenutek vedela, kje je njen Matic ... Ja, halo, mamica, mar res moraš to vedeti vsak trenutek? Mar otrok nima pravice do življenja brez stalne kontrole?

Če se vrnem nazaj na stalni pregled nad ocenami... Recimo: Mama v službi vidi negativno oceno pri svojem otroku. Odkritje mora brž deliti s sodelavko ob kavi, saj tega pritiska ne more zadržati zase. Slučajno je ta sodelavka mama sošolca njenega sinčka. Obe dobro vesta, da učiteljica učencem zastavlja samo taka vprašanja, na katera ne znajo odgovoriti, kakor nam naši vrli otroci zelo radi doma ponavljajo in zatrjujejo. Obe gospe se strinjata, da tako res ne gre. Torej, mama ima svoje mnenje in strategije izdelane do potankosti, preden svojega

pridnega sina sploh vidi. Delo v njeni službi mora seveda počakati, saj jo je učiteljica razdražila do obisti.

Sama sem bila nekaj časa z učiteljico dodatne strokovne pomoči svoje hčerke dogovorjena, da me sproti obvešča o dogajanju. Potem pa se je zgodilo, da hčerka nekega jutra ni prišla k njuni uri. O tem me je učiteljica dobronamerno takoj obvestila, saj jo je zanimalo, če je zbolela. Moja šestošolka je zjutraj odšla od doma v šolo čila in zdrava. Od tistega trenutka dalje sem razmišljala le še, kje je, kaj se ji je zgodilo, ali je sploh prišla v šolo... Zelo težko sem se zbrala za svoj pouk in svoje delo. Ves čas sem razmišljala samo o razlogih za zamudo in kako jo bom v trenutku, ko pride domov, napadla z vprašanji, pridigo itd. Seveda sem to tudi naredila. Kaj sem izvedela? Hčerka je klepetala v garderobi s sošolko in pozabila, da mora k učiteljici. Zaradi takih dogodkov raje vidim, da vsega ne izvem v prvem trenutku, ko je vroče. Če gre za nujne primere, je seveda pomembno in nujno obvestiti starše takoj. Drugače pa morajo imeti otroci priložnost, da sami odgovarjajo za svoja dejanja! S takim nadzorom jim to odgovornost jemljemo. Življenje bo od njih kar naenkrat zahtevalo, naj se postavijo na svoje noge, naj bodo odgovorni sami zase. Kako? Saj ne znajo, če jim tega ni bilo nikoli treba. Namesto, da bi splavali lepo počasi v plitvini, bodo vrženi v zelo globok ocean, poln morskih psov.

6 Zaključek

Kljub naštetim slabostim prinaša raba računalnika veliko prednosti. Je zelo uporaben, koristen pripomoček, brez katerega si dela učitelja ne znam predstavljati. Vsekakor ga uporabljajmo in si z njim pomagajmo, olajšajmo si delo, skrajšajmo razdalje, vendar z veliko in zdravo mero razuma in smisla za socialne vrednote. Ne dovolimo si, da bi jih zaradi informatizacije razvrednotili.

Literatura in viri

- "ntekav" (2010). Vpliv e-redovalnice na dijake, starše in zaposlene. 9. 6. 2012 dostopno preko: <http://eredovalnica.blog.si/ol.net/category/>
- Čertič, Ž. (2008). Pogled v redovalnico prek spleta. 10. 6. 2012 dostopno preko: <http://www.monitor.si/clanek/pogled-v-redovalnico-prek-spleta/>
- Mestnik A., Mestnik Š., Klosternik L. (2009). Elektronska redovalnica – da ali ne?. 10. 6. 2012 dostopno preko: http://mladiraziskovalci.scv.si/admin/file/oddane_naloge/1034_378730_8_elektronska.pdf
- Pirc Musar, N. (2011). Odločbe in mnenja - Varstvo osebnih podatkov, e-dnevnik in e-redovalnica. 10. 6. 2012 dostopno preko: https://www.ip-rs.si/varstvo-osebnih-podatkov/iskalnik-po-odlocbah-in-mnenjih/odlocbe-in-mnenja-varstvo-osebnih-podatkov/?tx_jzvopdecisions_pi1%5BshowUid%5D=2099&cHash=a5bd0752dac4ced1bf58b634153c7dc7
- Štraus, M. (2004). Mednarodna primerjalna analiza uporabe informacijskih tehnologij v šoli. 10. 6. 2012 dostopno preko: http://193.2.222.157/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/SITES/m2/sitesm2.pdf

- Tišler, T. et al. (2006). Vodenje za spodbujanje informacijsko-komunikacijske tehnologije na šolah. Šola za ravnatelje. 10. 6. 2012 dostopno preko: <http://www.solazaravnatelje.si/ISBN/961-6637-04-5.pdf>
- Toman, T., Jereb, E. (2002). Uporaba elektronske redovalnice v izobraževanju. Organizacija, letnik 35/8, okt. 2002, 10. 6. 2012 dostopno preko: <http://lopes1.fov.uni-mb.si/is2002/toman.pdf>